

ความคิดทางการเมืองของปรีดี พนมยงค์: ระยะเริ่มแรก (พ.ศ. 2443-2477)

นางสาวทิพวรรณ บุญทวี

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาคำหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชาการปกครอง

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2528

ISBN 974-566-012-4

I15800179

009674

THE POLITICAL THOUGHT OF PRIDI BANOMYONG: THE EARLY YEARS (1900-1934)

Miss Tipawan Boontavee

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Arts

Department of Government

Graduate School

Chulalongkorn University

1985

หัวข้อวิทยานิพนธ์ ความคิดทางการเมืองของปรีดี พนมยงค์ : ระยะเริ่มแรก
(พ.ศ.2443-2477)

โดย นางสาว ทิพวรรณ บุญทวี

ภาควิชา การปกครอง

อาจารย์ที่ปรึกษา ศาสตราจารย์ ดร.ชัยอนันต์ สมุทวณิช

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยนี้เป็นส่วน
หนึ่งของการศึกษาค้นคว้าหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

สุประคิมรุ์ บุญนาค
..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ศาสตราจารย์ ดร.สุประคิมรุ์ บุญนาค)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

ประจักษ์ ธรรมการ
..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.วิทยา สุจริตชนารักษ์)
ชัยอนันต์ สมุทวณิช
..... กรรมการ
(ศาสตราจารย์ ดร.ชัยอนันต์ สมุทวณิช)
ฉัตรทิพย์ นาถสุภา
..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.ฉัตรทิพย์ นาถสุภา)

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หัวข้อวิทยานิพนธ์ ความคิดทางการเมืองของปรีดี พนมยงค์ : ระยะเริ่มแรก
 (พ.ศ. 2443-2477)
 ชื่อ นิสิต นางสาว ทิพวรรณ บุญทวี
 อาจารย์ที่ปรึกษา ศาสตราจารย์ ดร. ชัยอนันต์ สมุทวณิช
 ภาควิชา การปกครอง
 ปีการศึกษา 2528

บทคัดย่อ

ปรีดี พนมยงค์ เป็นบุคคลที่สำคัญในประวัติศาสตร์การเมืองไทยยุคใหม่ นับตั้งแต่การมีบทบาทสำคัญในการเปลี่ยนแปลงการปกครอง 2475 และในรัฐบาลชุดต่อมาที่ตั้งขึ้นหลังจากนั้น จนถึงปี 2490 เมื่อถูกบังคับให้คงลี้ภัยทางการเมืองหลังการรัฐประหารของคณะทหาร แม้จะอยู่ในฐานะ "ผู้ลี้ภัยการเมือง", ครั้งแรกในจีน และต่อมาในฝรั่งเศส, ปรีดีก็ยังคงเป็นจุดสนใจสำหรับการเมืองภายในประเทศอยู่ต่อไป กระทั่งการอสัญกรรมของเขาในเดือนพฤษภาคม 2526 ก็ไม่สามารถจะลบล้างชื่อเสียงและอิทธิพลทางความคิดของเขาที่มีต่อคนรุ่นหลังลงไปได้

วิทยานิพนธ์นี้ มุ่งศึกษาความคิดทางการเมืองของปรีดี พนมยงค์ ในระยะเริ่มแรก คือ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2443 จนถึงปี พ.ศ. 2477 โดยเริ่มจากชีวิตประวัติและการศึกษาของปรีดีในช่วงต้น (พ.ศ. 2443-2463); การศึกษาและความคิดทางการเมืองของปรีดีสมัยที่อยู่ฝรั่งเศส (พ.ศ. 2463-2470); บทบาทและความคิดทางการเมืองของปรีดีในช่วง 2470 ถึง 2475; ความเห็นของปรีดีต่อการดำเนินการเปลี่ยนแปลงการปกครองเมื่อ 24 มิถุนายน 2475 และทัศนะที่มีต่อระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ ตามที่ปรากฏอยู่ใน "ประกาศคณะราษฎร" วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ยังได้ศึกษาถึงความคิดและการดำเนินงานจัดรูปการปกครองในระบอบใหม่ของปรีดี ในระหว่างปีพ.ศ. 2475 ถึง 2477 ตลอดจนจับตาดูความขัดแย้งระหว่างปรีดีและคณะราษฎรกับรัชกาลที่ 7 อันนำไปสู่กรณีสละราชสมบัติ สุดท้าย วิทยานิพนธ์ได้ศึกษาและวิเคราะห์ถึงความเป็นมา เนื้อหา และ

แนวคิดที่อยู่เบื้องหลัง "เค้าโครงการเศรษฐกิจแห่งชาติ" ของปรีดี และปัญหาทางการเมืองที่ตามมาจากการเสนอเค้าโครงการเศรษฐกิจฉบับนี้

ผลการศึกษาพบว่า ความคิดทางการเมืองของปรีดี พนมยงค์ ในระยะเริ่มแรก มีลักษณะคัดค้านการปกครองแบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ โดยเห็นว่าระบอบดังกล่าวมีข้อจำกัด ควรเปลี่ยนแปลงให้เป็นแบบประชาธิปไตย เพื่อให้ประเทศไทยมีความเจริญทัดเทียมกับอารยประเทศอื่นๆ การดำเนินงานเปลี่ยนแปลงการปกครองและการจัดรูปแบบการปกครองในระบอบใหม่ของปรีดีได้นำไปสู่ข้อขัดแย้งกับฝ่ายอนุรักษนิยม ซึ่งปรีดีได้พยายามใช้วิธีประนีประนอม ภายใต้เงื่อนไขที่เห็นว่าไม่เป็นอันตรายต่อการปกครองในระบอบใหม่ ขณะเดียวกันก็ยืนยันความถูกต้องในการดำเนินงานตามหลักการประชาธิปไตยของคณะราษฎร แม้ว่าการกระทำดังกล่าวจะนำไปสู่ความขัดแย้งกับรัชกาลที่ 7 และการสละราชสมบัติในเวลาต่อมาก็ตาม

ในด้านแนวความคิดเกี่ยวกับการจัดการทางเศรษฐกิจของปรีดี ในระยะเริ่มแรกนี้, การศึกษา "เค้าโครงการเศรษฐกิจ" แสดงให้เห็นว่า ปรีดีได้รับอิทธิพลและพยายามผสมผสานแนวความคิดหลายอย่างเข้าด้วยกัน คือ แนวความคิดสังคมนิยมแบบต่างๆ (แบบสมาคม, แบบลัทธิกรรมสิทธิ์ร่วม, และแบบสหกรณ์) แนวความคิดลัทธิโซลิดาρισต์, วิทยาศาสตร์ศาสนาพุทธ, หลักมนุษยธรรมนิยม และ จุฬการชาตินิยม.

which led to the latter's subsequent abdication in 1935. Finally, Pridi's ^{his} famous "Outline of National Economic Plan"-- its origin, content, underlying ideas and political repercussion-- has been analysed, at length.

The study shows that Pridi Banomyong's political thought during these early years was marked by his opposition to the absolute monarchy. Pridi believed that such political system was so deficient that it should be changed to democracy in order to make Siam more into the line of other civilized nations. Pridi's attempt to put his ideas of democratic government into practice had brought him into conflicts with the conservatives. He tried to reach compromises with them without jeopardizing the interest of the new regime and at the same insisted on the correctness of the democratic principle as pursued by his People's Party. However, this policy had in the end led to the disagreements with King Prajadhipok and the latter's decision to abdicate the throne.

As regards Pridi's idea of economic management, the examination of his "Outline of National Economic Plan" shows that he had been influenced by many sorts of ideas and had tried to blend them together into his "Plan". These ideas were Socialism of different types (Associationism, Collectivism and Co-operatism), Solidarism, Buddhist philosophy, Humanitarianism and Nationalism.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์นี้สำเร็จได้ด้วยความช่วยเหลือของบุคคลต่างๆ ผู้เขียนขอกราบ
ขอบพระคุณ ศาสตราจารย์ ดร. ชัยอนันต์ สมุทวณิช ที่กรุณาสละเวลาอันมีค่ารับเป็น
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ทั้งได้ให้ความช่วยเหลือ แนะนำ และให้ความคิดที่เป็น
ประโยชน์อย่างยิ่งต่อการทำวิทยานิพนธ์นี้ ตลอดจนได้ให้กำลังใจ และตรวจแก้ไข
วิทยานิพนธ์ด้วยความปรารถนาดีและจริงใจต่อผู้เขียนมาโดยตลอด ซึ่งผู้เขียนรู้สึกซาบ
ซึ้งในความกรุณา และขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างยิ่ง

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร. วิทยา สุจริตรนารักษ์ และ
รองศาสตราจารย์ ดร. ฉัตรทิพย์ นาถสุภา ที่ได้กรุณาสละเวลาอันมีค่าเป็นกรรมการสอบ
วิทยานิพนธ์นี้ พร้อมทั้งได้กรุณาเสนอความเห็นและข้อแนะนำที่เป็นประโยชน์หลายประการ
เพื่อให้วิทยานิพนธ์นี้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อ คุณแม่ ซึ่งเป็นผู้มีพระคุณที่ได้ส่งเสริมให้การ
ศึกษาแก่ผู้เขียน ทั้งได้ให้ความห่วงใยและคอยดูแลช่วยเหลือผู้เขียนด้วยดีตลอดมา และ
ขอขอบคุณ คุณกอบกุล บุญทวี น้องสาวที่คอยช่วยเหลือเป็นธุระในเรื่องต่างๆ ตลอดจน
ช่วยเหลือในการจัดส่งหนังสือและเอกสารต่างๆให้ผู้เขียนในระหว่างที่อยู่ต่างประเทศ

ท้ายสุดนี้ ผู้เขียนขอขอบคุณ คุณสมศักดิ์ เจียมธีรสกุล ผู้เป็นกำลังใจ และคอย
ช่วยเหลือให้คำแนะนำ เสนอความเห็น และข้อวิจารณ์ต่างๆ ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการทำ
วิทยานิพนธ์นี้มาก นับตั้งแต่การเสนอหัวข้อวิทยานิพนธ์ ตลอดจนการดำเนินการศึกษาโดย
ตลอด และยังได้กรุณาสละเวลาช่วยพิมพ์วิทยานิพนธ์ด้วยความจริงใจและเต็มใจยิ่ง ทั้ง
ได้ช่วยแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆของวิทยานิพนธ์นี้ เพื่อให้ถูกต้องและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ซึ่ง
ผู้เขียนขอขอบคุณเป็นอย่างยิ่ง.

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ฉ
กิตติกรรมประกาศ	ช
บทที่	
1. บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	5
ขอบเขตของการวิจัย	5
สมมุติฐานการวิจัย	7
วิธีการวิจัย	7
ประโยชน์ที่จะได้จากการวิจัย	8
2. ความคิดทางการเมืองในช่วงก่อนเปลี่ยนแปลงการปกครอง ปี 2475	9
ประวัติและการศึกษาเบื้องต้น (พ.ศ. 2443-2463)	9
การศึกษาและความคิดทางการเมืองในช่วงอยู่ฝรั่งเศส (พ.ศ. 2463-2470)	18
สถานการณ์ทั่วไปของการเมืองไทยในช่วงปี 2470-2475	33
บทบาทและความคิดทางการเมืองของปรีดี ในช่วง 2470-2475	45

3. ความคิดทางการ เมืองในช่วงปี 2475 - กรณีสละราชสมบัติ	
ปี 2477	103
ความคิดของปรีดีที่มีต่อการดำเนินงานเพื่อการเปลี่ยนแปลง	
การปกครอง 2475	103
ทัศนะต่อระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ใน "ประกาศคณะราษฎร"	115
การวางรูปแบบการปกครองในระบอบใหม่ตามความคิดของ	
ปรีดี (พ.ศ. 2475-2477)	127
1. พระราชบัญญัติธรรมนูญการปกครองแผ่นดินสยามชั่วคราว	
พุทธศักราช 2475	132
2. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม	154
3. พระราชบัญญัติว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร	188
ก. พระราชบัญญัติว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทน-	
ราษฎร ในระหว่างเวลาที่ไซ้บทบัญญัติเฉพาะกาลใน	
รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม พุทธศักราช	
2475	188
ข. พระราชบัญญัติการเลือกตั้ง พ.ศ. 2475 แก้ไข-	
เพิ่มเติม พุทธศักราช 2476	196
ค. พระราชบัญญัติการเลือกตั้ง พ.ศ. 2475 แก้ไข-	
เพิ่มเติม พุทธศักราช 2476 ฉบับที่ 2	206
4. พระราชบัญญัติระเบียบราชการบริหารแห่งราชอาณาจักร	
สยาม พุทธศักราช 2476	209
5. พระราชบัญญัติปรับปรุง กระทรวง ทบวง กรม	
พุทธศักราช 2476	215
6. พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พุทธศักราช 2476	221
7. การก่อตั้งมหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง	237
8. ศาลปกครองและคณะกรรมการกฤษฎีกา	242

การวางรูปแบบการปกครองในระบอบใหม่ และข้อขัดแย้ง ระหว่าง ปรีดีและคณะราษฎร กับ รัชกาลที่ 7 อันนำไปสู่ กรณีสละราชสมบัติ	248
4. แนวความคิดในค่านการจัการทางเศรษฐกิจ ใน "เค้าโครงการเศรษฐกิจแห่งชาติ"	281
ความเป็นมาของ "เค้าโครงการเศรษฐกิจแห่งชาติ"	281
ข้อเสนอใน เค้าโครงการเศรษฐกิจ	289
แนวความคิดอันเป็นที่มาของ เค้าโครงการเศรษฐกิจ และบทวิเคราะห์	294
แนวความคิดของปรีดีเมื่อพิจารณาตาม เค้าโครงการ- เศรษฐกิจ	302
1. แนวความคิดสังคมนิยม (Socialism)	304
ก. สังคมนิยมแบบสมาคม (Associationism)	305
ข. สังคมนิยมแบบกรรมสิทธิ์ร่วม (Collectivism)	320
ค. สังคมนิยมแบบสหกรณ์ (Co-operatism)	324
2. ลัทธิโซลิดาวิสม์ (Solidarism)	328
3. ปรัชญาศาสนาพุทธ และ มนุษยธรรมนิยม (Humanitarianism)	339
4. อุดมการณ์ชาตินิยม (Nationalism)	343
เค้าโครงการเศรษฐกิจ กับ "คอมมิวนิสต์"	358
ปัญหาทางการเมืองอันเนื่องมาจากการเสนอ เค้าโครงการ เศรษฐกิจ	366
5. บทสรุป	377
บรรณานุกรม	383

ภาคผนวก ก.	ชีวประวัติย่อของ นายปรีดี พนมยงค์	398
ข.	บรรณานุกรมงานของ ปรีดี พนมยงค์ เรียงตามลำดับก่อนหลัง ของการเสนอครั้งแรก	402
	ประวัติผู้เขียน	421